

CRNA GORA
ZAVOD ZA STATISTIKU

IV Proleterske 2, 81000 Podgorica

Tel: +382 (0) 20 230 811

Fax: +382 (0) 20 230 814

E-mail: contact@monstat.org

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ZA 2016. GODINU

Godišnje istraživanje o trgovini na veliko

Odgovorno lice: Milena Jolić

Odsjek: Poslovne statistike i kratkoročni indikatori

Sadržaj:

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju	1
1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja	1
1.2 Pravni osnov	1
1.3 Statističke jedinice	1
1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja.....	1
1.4.1 Sektori.....	1
1.4.2 Statistička populacija.....	1
1.5 Referentna geografska oblast	2
1.6 Koncepti i definicije.....	2
1.7 Klasifikacije.....	2
1.8 Frekvencija prikupljanja podataka	2
1.9 Dinamika objavljivanja podataka.....	2
1.10 Metodologija.....	2
1.11 Bazni period	2
1.12 Jedinica mjere	2
1.13 Izvor podataka	2
2. Relevantnost - Korisnici podataka	3
2.1 Potrebe korisnika.....	3
2.2 Zadovoljstvo korisnika.....	3
3. Tačnost i pouzdanost	3
3.1 Tačnost - Opšta ocjena	3
3.2 Uzoračka greška	3
Indikatori uzoračke greške	3
3.3 Neuzoračka greška	3
3.3.1 Greška obuhvata	3
Indikator greške obuhvata	4
3.3.2 Greška mjerenja	4
3.3.3 Greška usljed neodaziva	4
Stopa neodaziva jedinica.....	4
3.4 Sezonska prilagođavanja.....	4
3.5 Revizija podataka	4
3.5.1 Politika revizije podataka	4
3.5.2 Praksa revizije podataka	4
3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka.....	4
4. Pravovremenost i tačnost objave podataka	5
4.1 Pravovremenost	5
Vremenski jaz objave preliminarnih podataka	5
Vremenski jaz objave konačnih podataka	5
4.2 Tačnost objave podataka	5
5. Dostupnost i jasnoća.....	5
5.1 Saopštenja.....	5
5.2 Publikacije.....	5
5.3 Dostupnost mikropodataka.....	6
6. Uporedivost.....	6
6.1 Prostorna uporedivost.....	6
6.2 Vremenska uporedivost.....	6

1. Uvod - Osnovne informacije o istraživanju

1.1 Svrha, cilj i predmet istraživanja

Cilj istraživanja je ocjena ukupnog prometa u trgovini na veliko prema robnim grupama. Dobijeni podaci se koriste za praćenje obima i dinamike kretanja prometa, analizu efekata mjera trgovinske politike, analizu obima i strukture prometa u trgovini na veliko prema robnim grupama.

1.2 Pravni osnov

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike („Sl.list Crne Gore“ br. 18/12) definisane su odredbe za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka. Zakon pruža Zavodu za statistiku jasno i široko pravno ovlaštenje da prikuplja i pristupa podacima potrebnim za sprovođenje Programa i Godišnjeg plana. Zakon daje prioritet upotrebi administrativnih podataka, kao i pravo pristupa individualnim podacima koja su rezultat istraživanja ostalih proizvođača zvanične statistike. Kao dopuna zakonskim odredbama, Zavod za statistiku je potpisao nekoliko memoranduma o saradnji sa imaoocima administrativnih podataka.

1.3 Statističke jedinice

Jedinice statističkog posmatranja za koje se proizvode podaci su preduzeća koja su u Statističkom biznis registru razvrstana u oblasti 46 KD2010 (trgovina na veliko).

1.4 Pokrivenost i obuhvat istraživanja

1.4.1 Sektori

Jedinice posmatranja su sva preduzeća (privredna društva) čija je osnovna djelatnost trgovina na veliko i koja su u Statističkom biznis registru razvrstana u oblasti 46 KD2010. Iz obuhvata su isključeni preduzetnici i preduzeća koja imaju promet= 0. Klasifikacija preduzeća se vrši prema veličini prometa:

- klasa1: 0 - 24.999€
- klasa2: 25.000 - 199.999€
- klasa3: 200.000. - 999.999€
- klasa4: 1.000.000 - 4.999.999€
- klasa5: više od 5.000.000€

1.4.2 Statistička populacija

Okvir za uzorak formiran je na osnovu podataka iz Biznis registra Zavoda za statistiku Crne Gore a obuhvata sva aktivna preduzeća (privredna društva) iz oblasti trgovine (oblast 46 KD2010). Iz okvira su isključeni preduzetnici kao i preduzeća koja imaju promet = 0. Klase su određene prema veličini prometa preduzeća:

- klasa1: 0 - 24.999€
- klasa2: 25.000 - 199.999€
- klasa3: 200.000 - 999.999€
- klasa4: 1.000.000 - 4.999.999€
- klasa5: više od 5.000.000€

U uzorak su uključena sva preduzeća iz klase 4 i 5 a ostatak je utvrđen metodom slučajnog uzorka. Grupe su određene prema grupi djelatnosti preduzeća:

GRUPA KD NACE Rev2

1. 461
2. 462
3. 463
4. 464
5. 465
6. 466
7. 467
8. 469

1.5 Referentna geografska oblast

Podaci se odnose na čitavu teritoriju Crne Gore.

1.6 Koncepti i definicije

Indeksi prometa u trgovini na veliko pokazuju dinamiku vrijednosti prometa u trgovini na veliko na teritoriji Crne Gore.

Trgovina na veliko - Obuhvata djelatnosti iz oblasti 46 KD NACE Rev2. Pod trgovinom na veliko podrazumijeva se prodaja nove ili korišćene robe, bez prerade, radi dalje prodaje ili prerade, kao i prodaja robe velikim potrošačima za sopstvenu potrošnju.

Promet robe sa PDV-om - Vrijednost ukupnog prometa koji je preduzeće ostvarilo u toku godine na teritoriji Crne Gore iskazan u eurima. Obuhvata se ukupan promet sa PDV-om koji je preduzeće ostvarilo, bez obzira da li je ostvaren u trgovini na veliko ili nekoj drugoj djelatnosti. PDV - vrijednost poreza na dodatu vrijednost koji je obračunat kupcu.

Zalihe robe - Upisuje se vrijednost zaliha po nabavnim cijenama koje se nalaze u magacinima i stovarištima preduzeća sa stanjem na kraju godine.

Broj zaposlenih radnika - definiše se kao ukupan broj zaposlenih koji rade u jedinici posmatranja (uključujući i vlasnike koji rade, partnere koji redovno rade u jedinici i neplaćene porodične radnike) kao i osobe koje rade izvan jedinice kojoj pripadaju i koje ona plaća (npr. trgovački predstavnici, radnici na isporuci, popravkama i timovi za održavanje). Takođe se uključuju radnici koji ne rade puno radno vrijeme po zakonu zemlje i koji nijesu na platnom spisku, kao i sezonski radnici, zanatlije i radnici koji rade kod kuće, a koji su na platnom spisku.

Promet robe sa PDV-om po robnim grupama - vrijednost prodate robe po strukturi prodajnog asortimana sa porezom na dodatu vrijednost za svaku robnu grupu.

1.7 Klasifikacije

NACE Rev2 COICOP

1.8 Frekvencija prikupljanja podataka

Godišnje.

1.9 Dinamika objavljivanja podataka

Godišnje.

1.10 Metodologija

Metodologija godišnjeg istraživanja trgovine na veliko dostupna je na sajtu:

<http://www.monstat.org/userfiles/file/trgovina/Metodologija-tr%20veliko.pdf>

1.11 Bazni period

Za baznu godinu se uzima prethodna godina.

1.12 Jedinica mjere

Promet - u eurima

Broj radnika - brojčano

Promjene u odnosu na prethodne periode - procentualno (%)

1.13 Izvor podataka

Podaci se prikupljaju na osnovu uzorka izvještajnih jedinica koje su registrovane u Statističkom biznis registru u oblasti 46 Klasifikacije djelatnosti 2010. Preduzeća popunjavaju podatke na osnovu knjigovodstvene evidencije.

2. Relevantnost - Korisnici podataka

2.1 Potrebe korisnika

Međunarodni korisnici:

- Eurostat
- Svjetska banka
- UN organizacije
- Međunarodni monetarni fond.

Nacionalni korisnici:

- Ministarstva i drugi organi javne uprave
- Lokalne samouprave i drugi organi lokalne uprave
- Centralna banka
- nevladine organizacije
- studenti
- istraživači
- mediji.

2.2 Zadovoljstvo korisnika

U cilju utvrđivanja zadovoljstva korisnika kvalitetom podataka i utvrđivanjem njihovih potreba, Zavod za statistiku po prvi put sprovodi “Istraživanje o zadovoljstvu korisnika” u 2017. godini. Istraživanje je realizovano u periodu od 1. septembra do 20. oktobra. Link sa anketom je poslat svim korisnicima koji su u periodu od 2013–2017 poslali zahtjev za podacima na zvaničnu mail adresu. Pored toga, upitnik je postavljen na web stranici Zavoda za statistiku.

3. Tačnost i pouzdanost

3.1 Tačnost - Opšta ocjena

Istraživanje trgovine na veliko se radi na bazi uzorka i podaci se dobijaju izvještajnom metodom pa su podložni uobičajenim vrstama greške u vezi sa tehnikom uzorkovanja, neuzorkovanim greškama, greškama prilikom obrade i neodgovora.

3.2 Uzoračka greška

Godišnje istraživanje trgovine na veliko se radi na bazi uzorka pa je logično da postoji greška prilikom nasumičnog uzorkovanja. Koefficient varijacije je relativna mjera tačnosti ocjene podataka. Pored ove mjere računa se i donja i gornja granica intervala povjerenja.

Indikatori uzoračke greške

Uzoračka greška se redovno računa za indekse prometa u oblasti 46. Uzoračka greška ukupnog indeksa prometa za oblast 46 (trgovina na veliko) je u principu mala i u prosjeku je iznosila 0,01 u toku 2016. godine. Isto toliko je iznosio i koefficient varijacije.

3.3 Neuzoračka greška

Ne-uzoračke greške se vežu za ostale greške koje nisu vezane za uzorak. U ne-uzoračke greške spadaju: greška obuhvata, greška mjerenja, greška odaziva i greška obrade.

3.3.1 Greška obuhvata

Greška obuhvata je razlika između populacije u okviru i ciljne populacije. U greške obuhvata spadaju: prekomjerni i nedovoljni obuhvat.

Indikator greške obuhvata

Prekomjerni obuhvat se javlja u slučaju kada preduzeće registrovano u oblasti 46 (oblast koja je predmet posmatranja) dostavi informaciju da se bavi nekom drugom djelatnošću, a ne trgovinom na veliko, što znači da nije trebalo da se nađe u okviru za izbor uzorka. Samo 1,23% jedinica u uzorku u 2016. godini je definisano kao prekomjerni obuhvat, što nema uticaja na finalni rezultat. Nedovoljni obuhvat može izazvati potcjenjivanje, jer jedinice koje su ostale van okvira mogu da utiču na krajnji rezultat. Iz tog razloga pravi se procjena uticaja jedinica koje nisu sadržane u obuhvatu. U nedovoljan obuhvat spadaju jedinice koje se bave trgovinom na malo, a registrovane su u drugoj djelatnosti, kao i ona preduzeća koje se registruju u toku posmatrane godine, a van su okvira za formiranje uzorka. Učešće nedovoljnog obuhvata u 2016. godini je bilo 6.71%.

3.3.2 Greška mjerenja

Greške mjerenja su greške koje se javljaju u toku prikupljanja podataka i uzrokuju razlike između evidentirane i stvarne vrijednosti varijable. Posrednom analizom, na osnovu rezultata unosa, vrši se ispravka. Svake godine se od izvještajnih jedinica traže iste varijable, što olakšava popunjavanje upitnika.

3.3.3 Greška usljed neodaziva

Greške neodaziva se javljaju kada nedostaju odgovori na jedno ili na sva pitanja upitnika. U greške neodaziva spadaju:

1. Greške neodaziva na nivou polja, tj. varijable,
2. Greške neodaziva na nivou jedinice posmatranja (upitnika).

Stopa neodaziva jedinica

Stopa neodaziva jedinice se izračunava kao odnos broja izvještajnih jedinica koje nijesu odgovorile na upitnik i ukupnog broja prihvatljivih izvještajnih jedinica u uzorku. U godišnjem istraživanju trgovine na veliko, stopa neodaziva jedinica je u 2016. godini iznosila oko 10.6%.

3.4 Sezonska prilagodavanja

Nije dostupno.

3.5 Revizija podataka

3.5.1 Politika revizije podataka

Zavod za statistiku je usvojio politiku revizije i ista je dostupna na web sajtu:

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=1493&pageid=1493>

3.5.2 Praksa revizije podataka

Tipične revizije su minimalne. Značajne revizije se koriste samo ukoliko dodje do metodoloških promjena. Obzirom da ne postoji zvanična politika revizije, u godišnjem istraživanju trgovine na veliko se koriste sledeće mjere:

- Za značajne revizije (kao što je promjena bazne godine) sve serije se preračunavaju, ali promjene nisu najavljene. Oznaka da je došlo do promjene se objavljuje zajedno sa izmijenjenim podacima.
- Ukoliko dodje do greške, ona se ispravlja u najkraćem mogućem roku ili u sledećem saopštenju.
- Objavljeni podaci se posmatraju kao preliminarni sve do izlaska sledećeg saopštenja kada preliminarni podaci postaju konačni.

3.5.3 Prosječna veličina revizije podataka

Nije dostupno.

4. Pravovremenost i tačnost objave podataka

4.1 Pravovremenost

Prvi rezultati se objavljuju 6 mjeseci nakon završetka referentne godine. Upitnici se šalju izvještajnim jedinicama na početku godine. Rok za dostavu podataka je 10. maj tekuće godine za prethodnu.

Vremenski jaz objave preliminarnih podataka

Indikator pravovremenosti objave preliminarnih podataka predstavlja vrijeme između datuma poslednjeg dana referentnog perioda i datuma objave prvih podataka. On se može prikazati formulom:

$T1 = d_{\text{first}} - d_{\text{ref}}$,

$T1 = 6 \text{ mjeseci i } 20 \text{ dana}$

d_{first} - datum izlaska prvih rezultata; d_{ref} - poslednji dan (datum) referentnog perioda.

Rokovi za objavljivanje podataka istraživanja trgovine na veliko u toku 2016. godine su ispunjeni u skladu sa kalendarom objavljivanja. Kalendar objavljivanja podataka je dostupan na slijedećoj web adresi: <http://www.monstat.org/cg/page.php?id=12&pageid=12>

Vremenski jaz objave konačnih podataka

Indikator pravovremenosti objave konačnih podataka predstavlja vrijeme između datuma poslednjeg dana referentnog perioda i datuma objave konacnih podataka. Podaci trgovine na veliko se objavljuju 200 dana nakon završetka referentnog perioda u skladu sa Kalendarom objavljivanja podataka. Podaci novog saopštenja se tretiraju kao preliminarni sve do izlaska novog saopštenja pa je vremenski jaz objave konačnih podataka u godišnjem saopštenju trgovine na veliko godinu dana.

4.2 Tačnost objave podataka

Indikator tačnosti predstavlja vremensku razliku između stvarne objave podataka i planirane objave podataka. $P3 = d_{\text{act}} - d_{\text{sch}}$ Što se tiče istraživanja trgovine na veliko, tačnost= 0, što znači da su podaci objavljeni u skladu sa Kalendarom objave podataka."

5. Dostupnost i jasnoća

5.1 Saopštenja

Godišnje saopštenje trgovine na veliko je dostupno na web sajtu:

<http://www.monstat.org/cg/page.php?id=659&pageid=38>

5.2 Publikacije

Zavod za statistiku objavljuje sljedeće redovne publikacije:

1. Mjesečni statistički pregled
2. Statistički Godišnjak
3. Crna Gora u brojkama
4. Godišnja statistika saobraćaja, skladištenja i veza
5. Broj i struktura poslovnih subjekata

Pored navedenih redovnih, Zavod za statistiku objavljuje i vanredne publikacije. Neke od najznačajnijih vanrednih publikacija su sledeće:

1. Žene i muškarci u Crnoj Gori
2. Djeca u Crnoj Gori
3. Najčešće korišćeni statistički podaci

Sve publikacije koje objavljuje Zavod za statistiku dostupne su na sledećem linku:

<http://monstat.org/cg/publikacije.php>

5.3 Dostupnost mikropodataka

Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl.list Crne Gore" br. 18/12) regulisana su pravila pod kojim spoljni korisnici mogu dobiti pristup individualnim podacima za potrebe istraživanja. Članom 58 definisane su vrste naučnih i istraživačkih organizacija koje mogu dobiti takve podatke. Davanje individualnih podataka bez identifikatora moguće je isključivo na pisani zahtjev naučno-istraživačkih ustanova, u svrhu obavljanja naučno-istraživačke djelatnosti, kao i međunarodnih statističkih organizacija i proizvođača statistike iz drugih država.

Istraživački subjekt potpisuje Ugovor sa Zavodom za statistiku, kao i Izjavu o poštovanju principa povjerljivosti. Proizvođači zvanične statistike vode posebnu evidenciju o korisnicima i o svrsi za koju su statistički podaci dati na korišćenje.

6. Uporedivost

6.1 Prostorna uporedivost

Nisu dostupni podaci po geografskom području jer se podaci trgovine odnose na čitavu teritoriju Crne Gore I za nacionalne potrebe.

6.2 Vremenska uporedivost

Podaci trgovine na veliko su od 1955. godine objavljivani na godišnjem nivou (obrađeni od strane Federalnog zavoda za statistiku Jugoslavije). Do 2006. godine u okviru za uzorak su se nalazila sva preduzeća koja se bave trgovinom na veliko, bez obzira u kojoj djelatnosti su registrovana. Od 2006. godine podaci se obračunavaju po novoj metodologiji I u okvir za uzorak se nalaze samo preduzeća koja su registrovana u oblasti 46 KD2010 (trgovina na veliko). Uporedivi podaci su raspoloživi od 2006. godine do danas.